

A közös agrárpolitika: glosszáriuma

Agenda 2000

Az **Európai Unió** számára 2000-re vonatkozó tervet meghatározó Agenda 2000 az Európai Bizottság által 1997-ben elfogadott stratégiai dokumentum volt. Előrevetítette a közösségi politikák reformját – különösen a közép- és kelet-európai országok felé való bővítés fényében – és a 2000-2006 közötti időszakra vonatkozó pénzügyi keretet. Az Agenda 2000 foglalkozott mindazokkal a politikai, gazdasági és társadalmi kérdésekkel, amelyekkel az Európai Uniónak a 21. század küszöbén szembe kellett néznie.

A dokumentum három részből állt:

1. az első rész az Európai Unió belső működésének kérdését tárgyalta, különösen a **közös agrárpolitika**, valamint a gazdasági és társadalmi kohézióval foglalkozó politika reformját.
2. a második rész megerősített előcsatlakozási stratégiát javasolt.
3. a harmadik részben a bővítésnek az uniós politikákra gyakorolt hatásáról szóló hatásvizsgálat szerepelt.

Az 1999-es berlini Európai Tanács a jogalkotási csomagra vonatkozóan átfogó politikai megállapodásra jutott. Ez azt jelentette, hogy az intézkedéseket ugyanabban az évben elfogadták.

Agrár-környezetvédelmi intézkedések

A **közös agrárpolitika** területén ezek a gazdálkodók által vállalt, a **helyes gazdálkodási gyakorlat** követelményein túlmenő intézkedések. Céljuk a környezet védelme és javítása, valamint a táj jó környezeti állapotának megőrzése. További célkitűzés a genetikai sokféleség megőrzése. A gazdálkodók az **Európai Uniótól** és nemzeti pénzalapokból kapnak visszatérítést az ezen intézkedések eredményeképpen felmerült költségekre és jövedelemveszteségre.

AKCS-országok

Ezek azok az afrikai, karibi és csendes-óceáni államok, amelyek társulást létesítettek az **Európai Unióval** a Cotonou-i Megállapodás (korábbi Loméi Megállapodás) értelmében. A több mint 650 millió embert képviselő csoport 78 államot tömörít. A Cotonou-i Megállapodás kereskedelmi és együttműködési területekre terjed ki. Legfőbb célkitűzése a szegénység visszaszorítása, amelyet politikai párbeszéddel, fejlesztési támogatásokkal, illetve szorosabb gazdasági és kereskedelmi együttműködéssel kell megvalósítani.

A következőkben ismertetett magyarázatok természetesen csak tájékoztatási célúak és a Bizottság számára jogilag nem kötelező erejűek.

Utolsó frissítés: 10/11/2005

A vidékfejlesztési politika alapvető célkitűzései

2005 szeptemberében a Tanács elfogadta a 2007–2013 programozási időszakra vonatkozó új vidékfejlesztési politika létrehozásáról szóló rendeletet. A politikának három alapvető célkitűzése van:

1. A gazdálkodási és erdészeti ágazat versenyképességének javítása a szerkezetátalakítás, a modernizáció/innováció és a minőségi termelés támogatásán keresztül
2. A környezet és a táj javítása a földgazdálkodási támogatásokon keresztül
3. az életminőség javítása a vidéki térségekben és a gazdasági tevékenységek diverzifikációjának előmozdítása.

Mindegyik alapvető célkitűzéshez külön tengely tartozik – lásd: **A vidékfejlesztési politika tengelyei** c. szócikket.

A vidékfejlesztési politika tengelyei

2005 szeptemberében az **Európai Unió** elfogadta a 2007 elején életbe lépő új **vidékfejlesztési politikát**. A jövőbeli politika a **vidékfejlesztési politika** három **alapvető célkitűzése** köré szerveződik, melyek közül mindegyik egy megfelelő tengelyhez kapcsolódik.

1. tengely: a versenyképesség javítása. Ez a tengely a humán potenciál javítását, a fizikai potenciál átszervezését, illetve a mezőgazdasági termelés és termékek minőségének javítását célzó intézkedéseket tartalmaz. Az új tagállamok számára két átmeneti intézkedést is magában foglal, melyek a következők: a félig önellátó mezőgazdasági üzemeknek nyújtott támogatások és a termelői csoportok létrehozásához nyújtott támogatások.
2. tengely: földgazdálkodás és környezetvédelmi szolgáltatások. Ez a tengely a mezőgazdasági és erdészeti földterületek fenntartható hasznosítását célzó intézkedéseket tartalmaz. Állatjóléti támogatásokat és olyan intézkedéseket is magában foglal, amelyek elősegítik a mezőgazdasági földterületek termelésből való kivonásának megakadályozását olyan támogatások révén, amelyeket a kedvezőtlen természeti adottságok vagy a környezetvédelmi korlátozások okozta hátrányok kompenzálása érdekében nyújtanak.
3. tengely: az életminőség javítása a vidéki térségekben és a vidéki gazdaság diverzifikációjának előmozdítása. Ez a tengely a gazdaságok mezőgazdasági tevékenységeken kívüli diverzifikációját, a mikrovállalkozások támogatását, a vidéki turizmust, az alapvető szolgáltatásokat, a falvak megújulását, a képzést és a kapacitásépítést célzó intézkedéseket is tartalmaz.

Ez a három tengely a **Leader**-megközelítés „módszertani” tengelyével egészül ki.

Állat- és növény-egészségügyi intézkedések és megállapodás

Olyan intézkedések, amelyek az emberek, az állatok és a növények egészségének védelmét célozzák és az élelmiszerek biztonságos fogyaszthatóságát biztosítják. Az **Uruguayi Forduló** mezőgazdasági megállapodása tartalmazza az állat- és növény-egészségügyi intézkedések alkalmazásáról szóló megállapodást, amely minden olyan állat- és növény-egészségügyi intézkedésre alkalmazandó, amely közvetlen vagy közvetett hatást gyakorolhat a nemzetközi kereskedelemre.

Általános Preferenciarendszer (GSP)

Az Általános Preferenciarendszer tarifális preferenciák rendszere. Célja, hogy a fejlődő országokat arra ösztönözze, hogy iparcikkeket és feldolgozott mezőgazdasági termékeket exportáljanak a fejlett országokba. A fejlett országok az ENSZ Kereskedelmi és

Fejlesztési Konferenciájának az indiai Újdelhiben 1968-ban rendezett ülésén megfogalmazott ajánlásaival összhangban vezették be.

A fejlett országok elfogadják saját GSP-rendszerüket. Ehhez a **Kereskedelmi Világszervezet** által biztosított szabályok alóli mentesítés szükséges (vagyis a legnagyobb kedvezményről szóló záradéktól való eltérés). A mentességeket először 1971-től kezdődően egy 10 éves időszakra biztosították és azóta azokat határozatlan időre meghosszabbították.

Az **EBA**-megállapodást az **Európai Unió** GSP-rendszerének megfelelően alkalmazzák. 2002 januárjában az Európai Unió új GSP-rendszert vezetett be, melynek célja a preferenciák stabilitásának a fokozása. 178 ország és terület élvezi jelenleg ennek a rendszernek az előnyeit. Várhatóan 2005. második felében hatályba lép egy új rendszer, amelyet 2008 végéig kell alkalmazni. Az új rendszer kulcsfontosságú tényezői: nagyobb stabilitás, a fenntartható fejlődés felé haladás és azokra az országokra való összpontosítás, amelyeknek a leginkább szükségük van az EU piacára való bejutásra.

Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT)

Az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény egyrészt egy megállapodás volt (már a **Kereskedelmi Világszervezet** megállapodásainak részét képezi), másrészt a megállapodás igazgatására létrehozott szervezet. 1995. óta az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezményt a Kereskedelmi Világszervezet helyettesíti.

B

Béke-záradék

Az **Uruguayi Forduló** mezőgazdasági megállapodásának 13. cikke (az ún. „Béke-záradék”) bizonyos belső támogatási intézkedéseket és exporttámogatásokat oltalmazott attól, hogy az 1994. évi **Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény** és a támogatásokról szóló megállapodás rendelkezései értelmében kétségbe vonják azokat. Ez a záradék már lejárt.

Biogazdálkodás

A biogazdálkodás olyan holisztikus gazdálkodási rendszer, amely előmozdítja és javítja az agroökoszisztéma egyensúlyát, beleértve a biológiai sokféleséget, a biológiai ciklusokat és a talajban végbemenő biológiai folyamatokat. Gazdálkodási gyakorlatok alkalmazását hangsúlyozza a mezőgazdasági üzemen kívüli inputanyagokkal szemben, figyelembe véve azt, hogy a regionális feltételek helyi körülményekhez igazodó rendszereket igényelnek. Ezekhez – a rendszeren belüli bármely sajátos funkció ellátása érdekében – adott esetben agronómiai, biológiai és gépi módszerek társulhatnak, a szintetikus anyagok használatával szemben.

D

„De minimis” szabály

Ez az a szabály, amelynek révén a **Kereskedelmi Világszervezet** nem köteles csökkenteni:

A következőkben ismertetett magyarázatok természetesen csak tájékoztatási célúak és a Bizottság számára jogilag nem kötelező erejűek.

Utolsó frissítés: 10/11/2005

- a termékspecifikus belső támogatást az olyan esetekben, amikor ez a támogatás nem haladja meg az adott tag alapvető mezőgazdasági terméke össztermelési értékének 5%-át; és
- a nem termékspecifikus belső támogatást az olyan esetekben, amikor ez a támogatás nem haladja meg az érintett tag mezőgazdasági össztermelési értékének 5%-át.

Az **Uruguayi Forduló** mezőgazdasági megállapodása értelmében a fejlődő országok esetében ez az arány 10%.

Dobozok

Az **Uruguayi Forduló** mezőgazdasági megállapodása értelmében azok az intézkedések, amelyeket egy ország az agrárágazata fejlesztésére igénybe vesz, a következő dobozok valamelyikéhez tartoznak:

- **zöld doboz** – olyan hazai támogatások tartoznak ide, amelyek a kereskedelmet nem torzítónak vagy csak minimálisan torzítónak tekinthetők. Az Uruguayi Forduló mezőgazdasági megállapodása szerinti csökkentési kötelezettségvállalások köréből kizárásra kerültek.
- **kék doboz** – olyan közvetlen kifizetések tartoznak ide, amelyeket az Uruguayi Forduló mezőgazdasági megállapodása 6. cikkének (5) bekezdésében meghatározottak szerinti „termeléskorlátozó” programok alapján juttatnak a gazdálkodóknak. Ezek a kifizetések az Uruguayi Forduló mezőgazdasági megállapodása szerinti csökkentési kötelezettségvállalások köréből ki voltak zárva.
- **sárga doboz** – a kék vagy zöld kategóriába nem tartozó belső támogatási intézkedések. Az ezen intézkedéshez tartozó támogatási szintet (**összesített támogatottsági mutató**) csökkenteni kellett az Uruguayi Forduló mezőgazdasági megállapodása értelmében.

Dohai Fejlesztési Menetrend

A Dohai Fejlesztési Menetrendet a **Kereskedelmi Világszervezet** 2001 novemberében Dohában (Katar) megrendezett miniszteri szintű konferenciája indította el. Megállapította a menetrendet és az ütemtervet is.

E

Egyedi vámok, értékvámok

Amikor a vámokat dollár (euro, yen stb)/tonna (liter, darab stb.) formában fejezik ki, „egyedi vámokról” beszélünk. Amikor egy áru értékének százalékában vannak kifejezve, az elnevezésük „értékvám”.

Egységes támogatási rendszer

A **közös agrárpolitika** 2003-as reformjának központi célkitűzése a **közvetlen kifizetések** termeléstől való **leválasztása** volt. Ennek érdekében történt az egységes támogatási rendszer bevezetése, amelynek alapján a gazdálkodók a **mezőgazdasági üzemek egységes támogatásában** részesülnek.

A következőkben ismertetett magyarázatok természetesen csak tájékoztatási célúak és a Bizottság számára jogilag nem kötelező erejűek.

Utolsó frissítés: 10/11/2005

Együtt-termesztés

Az együtt-termesztés a gazdálkodók azon képességére utal, hogy gyakorlati választást tehetnek a hagyományos, az ökológiai gazdálkodás és a géntechnológiával módosított növények termesztése között, a címkézésre és/vagy a fajtatisztasági szabványokra vonatkozó jogi kötelezettségekkel összhangban.

Első pillér

Az „első pillér” az **Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap** Garanciarészlege. A különböző **piacok közös szervezését** finanszírozza (azaz a gazdálkodóknak folyósított közvetlen kifizetéseket és a mezőgazdasági termékek piacának irányítását célzó intézkedéseket).

Elővigyázatosság elve

Ez az elv főként az élelmiszerbiztonság és a fogyasztóvédelem területére vonatkozik. Az elvet a kockázatelemzés szervezett megközelítése keretében kell figyelembe venni, illetve különösen helytálló a kockázatkezelés szempontjából. Az elővigyázatosság elvének meghatározása nem szerepel sem az EK-Szerződésben, sem más közösségi jogi eszközben. A Bizottság azonban elfogadott az alkalmazására vonatkozó iránymutatásokat egy közleményben (COM (2000)1 végleges), amelyben megállapította, hogy a **Kereskedelmi Világszervezet** valamennyi tagjához hasonlóan jogosult az általa megfelelőnek ítélt védelmi szintet meghatározni.

Az elővigyázatosság elve olyan esetekre vonatkozik, amikor a tudományos bizonyíték nem kielégítő, nem következetes vagy bizonytalan, továbbá az előzetes tudományos értékelés azt mutatja, hogy ésszerű alapja van annak az aggodalomnak, hogy a környezetet, az emberek, az állatok vagy a növények egészségét potenciálisan veszélyeztető hatások nem feltétlenül vannak összhangban egy adott ország által választott védelmi szinttel.

Erdőtelepítés

Erdőterületek vagy erdők telepítése céljával történő faültetést jelent, környezetvédelmi szempontok figyelembevételével. A **közös agrárpolitikával** összefüggésben a kifejezés az új erdőterületek fejlesztését célzó, EU-társfinanszírozású intézkedéseket jelenti.

Eredetmegjelölés

Valamely régiónak, meghatározott helynek vagy – kivételes esetben – országnak az olyan mezőgazdasági termék vagy élelmiszer leírására használatos elnevezése:

- amely e régióból, meghatározott helyről vagy ezen országból származik, és
- amelynek minősége vagy jellemzői főként vagy kizárólag egy adott földrajzi környezetnek és az ahhoz kapcsolódó természeti és emberi tényezőknek, valamint az e meghatározott földrajzi területen folyó termelésnek, feldolgozásnak és előállításnak köszönhetők.

Euro

Az **Európai Unió** azon 12 tagállamának a hivatalos pénzneme, amely annak elfogadását választotta. Ezek az országok a következők: Ausztria, Belgium, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írország, Luxemburg, Németország, Olaszország, Portugália és Spanyolország. Az euro bankjegyek és érmék 2002. január 1-je

A következőkben ismertetett magyarázatok természetesen csak tájékoztatási célúak és a Bizottság számára jogilag nem kötelező erejűek.

Utolsó frissítés: 10/11/2005

óta vannak forgalomban és ma az euroövezetben élő 300 milliónál több európai mindennapi életének részét képezik.

Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA)

Ezt az alapot 2005 szeptemberében hozták létre és 2007 elejétől fog működni, amikor is az **Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap** Garanciarészlege helyébe lép. Pénzügyi támogatást nyújt a mezőgazdasági termékek harmadik országokba történő kivitelére, a mezőgazdasági piacok szabályozását célzó intervenciós intézkedésekre, a mezőgazdasági termelőknek nyújtott közvetlen kifizetésekre és számos egyéb feladatra.

Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap (EMOGA)

Ez az alap finanszírozza a **közös agrárpolitikát**. Amint azt a neve is mutatja, az alap két részlegről áll: az Orientációs és a Garanciarészlegről. A Garanciarészleg a három strukturális alap egyike és a mezőgazdasági üzemek szerkezetátalakításához és a vidéki térségek fejlesztéséhez nyújt pénzügyi támogatást. A két részleg közül a nagyobbik, a Garanciarészleg először is **közvetlen kifizetésekre** nyújt támogatást, másodsor pedig azoknak az áraknak a támogatására, amelyeken a mezőgazdasági termelők a termékeiket a piacon értékesítik (akár intervenció útján a belső piacon vagy szükség esetén export-visszatérítések útján). A Garanciarészleg finanszíroz néhány vidékfejlesztési programot is.

Az alap létrehozása a Római Szerződés 40. cikkének (4) bekezdése alapján történt és működtetése 1962-ben kezdődött. Az Európai Unió költségvetésének 40%-át jelenti. Mivel az **Európai Unió** költségvetése a GDP-jének 1%-át teszi ki, ez azt jelenti, hogy a közös agrárpolitika költsége az EU GDP-jének megközelítőleg 0,4%-át teszi ki.

2007 elejétől az alapot két új alap váltja fel: az **Európai Mezőgazdasági Garanciaalap** és az **Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap**.

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA)

Ezt az alapot 2005 szeptemberében hozták létre és 2007 elejétől fog működni, amikor is az **Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap** Garanciarészlege helyébe, illetve a jelenleg a Garanciarészlegről finanszírozott vidékfejlesztési intézkedések helyébe lép. Az **Európai Unió** részéről egységes pénzügyi hozzájárulást nyújt a vidékfejlesztési programokra.

Európai Unió

Huszonöt demokratikus európai országból – az EU tagállamaiból – álló csoport, amely a béke és a jólét érdekében együttműködési kötelezettséget vállalt. A tagállamok közös intézményeket hoztak létre, amelyekre átruházták szuverenitásuk egy részét annak érdekében, hogy konkrét, közös érdeket képviselő ügyekben demokratikus úton, az Európai Unió szintjén hozzanak döntést.

Exporthitelek

Minden hivatalos támogatási forma, beleértve a közvetlen hiteleket/finanszírozást, az újraf finanszírozást, a kamattámogatást, az exporthitel-biztosítást és -garanciát, a halasztott számlázást és a hivatalos támogatást nyújtók bármilyen formájú, közvetlen vagy közvetett hozzájárulását.

szükségeit. Azon a feltevésen alapul, hogy a fejlődésnek úgy kell igazodnia a mai szükségletekhez, hogy ne veszélyeztesse a jövő generációk növekedési kilátásait.

Az **Európai Unió** fenntartható fejlődési stratégiájának elfogadása 2001 májusában történt, és külső dimenziót a fenntartható fejlődést célzó globális partnerség révén kapott, amelyet a Bizottság 2002-ben fogadott el.

A 2002 augusztusában és szeptemberében Johannesburgban megrendezett, fenntartható fejlődéssel foglalkozó világszintű csúcstalálkozón új célkitűzések, munkaprogramok és ütemtervek elfogadására került sor a vízügy, a halászati erőforrások, az óceánok, a vegyi anyagok, a biológiai sokféleség, az energiaügy, a fenntartható termelés és fogyasztás, valamint a fenntartható fejlődést célzó stratégiák területén. Az Európai Unió kötelezettséget vállalt a célkitűzések megvalósítására, melyek még távolabbra mutatnak, mint a többi résztvevő által Johannesburgban elfogadottak.

Az új Európai Bizottság 2004 novemberi beiktatásakor az Európai Unió úgy döntött, hogy felülvizsgálja a fenntartható fejlődési stratégiáját a stratégia 2001-es elfogadása óta végbement számos változás fényében.

Földrajzi árujelzők

Valamely régiónak, meghatározott helynek vagy – kivételes esetben – országnak az olyan mezőgazdasági termék vagy élelmiszer leírására használatos elnevezése:

- amely e régióból, meghatározott helyről vagy ezen országból származik, és
- amely az e földrajzi eredetének tulajdonítható sajátos minőséggel, hírnévvel vagy egyéb jellemzőkkel rendelkezik, és amelynek termelése és/vagy feldolgozása és/vagy előállítása a meghatározott földrajzi területen folyik.

A földrajzi árujelzők rendszerét az **Európai Unió** az élelmiszeripari termékek promóciója és védelme érdekében vezette be. A rendszer célja a mezőgazdasági termelés sokféleségének ösztönzése, a terméknevek védelme a visszaélés és utánzás ellen, a fogalmak uniós szintű harmonizálása, valamint segítségnyújtás a fogyasztóknak adott termékek sajátos tulajdonságaira vonatkozó tájékoztatás útján.

G

Gazdálkodó

A gazdálkodó olyan személy (vagy személyek csoportja, például: partnerségek, gazdasági társaságok és más, üzleti tevékenységet folytató jogi struktúrák), aki/amely egy mezőgazdasági üzem területén mezőgazdasági tevékenységet folytat.

Génteknológiával módosított szervezet (GMO)

A „géntechnológiával módosított szervezet” olyan szervezet, az emberi szervezet kivételével, amelyben a genetikai anyagot olyan módon módosították, ahogyan az természetes úton szaporodással és/vagy természetes rekombinációval nem fordulhat elő.

H

Hagyományos különleges termék

Ennek a státusznak a célja azoknak a mezőgazdasági termékeknek az azonosítása, amelyeknek a „különleges tulajdonsága” az előállításukhoz használt hagyományos módszerektől függ. A „különleges tulajdonság” az a tulajdonság vagy azon tulajdonságok összessége, amely egyértelműen megkülönböztet egy mezőgazdasági terméket vagy élelmiszert más hasonló termékektől vagy azonos kategóriába tartozó élelmiszerektől.

Hátrányos helyzetű térségek

Az **Európai Unió** belüli olyan térségek, például hegyvidékek vagy dombvidékek, ahol a gazdálkodást természeti hátrányok nehezítik. Ezekben a térségekben a gazdálkodók kompenzációs támogatásokban részesülhetnek.

Helyes gazdálkodási gyakorlat

Ezt az elvet a **közös agrárpolitikának** az **Agenda 2000** szerinti reformja állapította meg. A tagállamoknak regionális vagy nemzeti szinten a helyes gazdálkodási gyakorlatra vonatkozó szabályzatokat kell összeállítaniuk. A helyes gazdálkodási gyakorlatnak olyan gazdálkodási típusnak kell megfelelnie, amelyet az érintett régióban egy megfontolt gazdálkodó követne, ami legalább a jogszabályban foglalt általános környezetvédelmi előírásoknak való megfelelést vonja maga után.

I

Intervenciós felvásárlás

Amikor egy mezőgazdasági termék piaci ára egy bizonyos szint alá esik, a tagállamok hatóságai a piac stabilizálása érdekében beavatkoznak a felesleges készletek felvásárlásával, amelyek ezt követően raktározhatók a piaci ár emelkedéséig, vagy harmadik országba exportálhatók.

J

Jó mezőgazdasági és ökológiai állapot

A **kölcsönös megfeleltetés** keretében a gazdálkodók kötelesek bizonyos minimumkövetelményeket betartani földjük **jó mezőgazdasági és ökológiai állapotban** való fenntartására vonatkozóan. Ezeket a követelményeket a tagállamok határozzák meg nemzeti vagy regionális szinten. A következőket foglalják magukban: a talaj erózió elleni védelmét, a talaj szervesanyag-tartalmának és a talaj szerkezetének fenntartását, valamint az élőhelyek elpusztításának elkerülését.

K

Kereskedelmi Világszervezet (WTO)

A Kereskedelmi Világszervezet kormányközi szervezet. 148 országot tömörít, azaz a világ országainak mintegy egyharmadát. A szervezetet létrehozó okmány preambuluma kinyilatkoztatja, hogy a tagországok elismerik a következőket: az életszínvonal emelése, a teljes foglalkoztatottság és a reáljövedelem és valós kereslet nagy és fokozatosan növekvő volumenének biztosítása, az áruk és szolgáltatások előállításának és kereskedelmének növelése érdekében, miközben lehetővé teszik a világ erőforrásainak optimális használatát a fenntartható fejlődés célkitűzésével összhangban, kívánva mind a környezet védelmét és megóvását, mind az ezt szolgáló eszközök erősítését oly módon, hogy megfeleljen igényeiknek és aggályaiknak a gazdasági fejlődés különböző szintjein. A WTO autonóm szervezet, ami azt jelenti, hogy nem része az Egyesült Nemzetek Szervezetének. Sem hivatalos kapcsolata, sem jogi megállapodása nincs azzal.

Kohéziós politika

A kohéziós politika az **Európai Unió** egyik legfontosabb politikája mind pénzügyi, mind politikai szempontból. A politika célja a régiók és a tagállamok közötti gazdasági különbségek visszaszorítása. Erre a célra az Európai Unió strukturális alapokkal és más kohéziós eszközökkel rendelkezik.

Három strukturális alap létezik:

- az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA). Jelenleg ez a legnagyobb strukturális alap. 1975-ben hozták létre és főként az infrastruktúrák kiépítéséhez nyújt támogatást.
- az Európai Szociális Alap (ESZA). 1958-ban hozták létre. A munkanélkülieket segíti a munkaerő-piaci integrációban, leginkább képzési támogatással.
- az **Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap (EMOGA)** Garanciarészlege. Az alapot 1962-ben hozták létre. A Garanciarészleg vidékfejlesztési támogatásokat biztosít, illetve az Európai Unió vidéki térségeiben élő gazdálkodóknak nyújt támogatásokat. 2007-től a vidékfejlesztési támogatásokat egy új alap, az **Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap** nyújtja.

A strukturális alapokon kívül öt további kohéziós eszköz létezik, melyek a következők:

1. a Halászati Orientációs Pénzügyi Eszközt (HOPE). 1993-ban hozták létre, célja a halászati ágazatban a felszerelések és eszközök kiigazítása és korszerűsítése, valamint a halászatától függő területek gazdaságának diverzifikációja.
- a Kohéziós Alap. A gazdasági, társadalmi és területi kohézió felgyorsítása érdekében az Európai Unió 1994-ben létrehozta a Kohéziós Alapot. A környezetvédelmi és közlekedési projektek költségein keresztül azokat a tagállamokat segíti, amelyeknek az egy főre eső GDP-je az EU-átlag 90%-a alatt van.
- a **Különleges Előcsatlakozási Program a Mezőgazdaság és a Vidékfejlesztés támogatására (Sapard)**. 1999-ben hozták létre és a tagjelölt országoknak nyújt támogatást a vidékfejlesztés területére vonatkozó *közösségi vívmányok* végrehajtásában.

A következőkben ismertetett magyarázatok természetesen csak tájékoztatási célúak és a Bizottság számára jogilag nem kötelező erejűek.

Utolsó frissítés: 10/11/2005

- az Előcsatlakozási Strukturális Politikák Eszköze (ISPA). Az 1999-ben létrehozott alap a tagjelölt országoknak nyújt támogatást a környezetvédelem javításához és a közlekedési hálózataik fejlesztéséhez.
- a Phare-program. 1989-ben hozták létre. A tagjelölt országoknak nyújt támogatást igazgatási intézményeik kiépítéséhez, annak érdekében, hogy amikor ezek az országok tagállamokká válnak, végre tudják hajtani a *közösségi vívmányokat*.

Kompenzációs támogatások

Olyan kifizetések, amelyeket évente juttatnak a mezőgazdasági termelőknek kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező, ún. „**hátrányos helyzetű térségekben**”. Ezeknek a kifizetéseknek a célja a föld további mezőgazdasági hasznosításának biztosítása, a táj megőrzése, valamint a környezet védelmének szükségességét figyelembe vevő fenntartható gazdálkodási rendszereknek a fenntartása és előmozdítása. A környezetvédelmi korlátozások alá tartozó térségek mezőgazdasági termelőinek is juttatnak kifizetéseket.

Korengedményes nyugdíjazási rendszer

Azok a gazdálkodók, akik elérték egy bizonyos kort és úgy döntöttek, hogy abbahagyják a gazdálkodást, korengedményes nyugdíjazási rendszer alapján részesülhetnek kifizetésekben. A cél annak ösztönzése, hogy az idősebb gazdálkodókat fiatalabbak váltsák fel, mivel ez utóbbiak alkalmasabbak a mezőgazdasági üzemek gazdasági életképességének a javítására.

Kölcsönös megfeleltetés

A kölcsönös megfeleltetés megköveteli, hogy a mezőgazdasági termelők betartsák a közegészségügyre, állategészségügyre, növényegészségügyre és állatjólétre vonatkozó, *jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeket*. A mezőgazdasági termelők kötelesek továbbá a mezőgazdasági földterületüket **jó mezőgazdasági és ökológiai állapotban** fenntartani. A jó mezőgazdasági és ökológiai állapotot tagállami szinten állapítják meg.

A kölcsönös megfeleltetés azokra a mezőgazdasági termelőkre vonatkozik, akik **közvetlen kifizetésekben** részesülnek. Ez áll fenn akkor is, ha egy tagállam még nem fogadta el az **egységes támogatási rendszert**.

Amennyiben a mezőgazdasági termelők nem tesznek eleget ezeknek a követelményeknek, közvetlen kifizetések csökkenthetők vagy megszüntethetők.

Közös agrárpolitika (KAP)

Ez azoknak a jogszabályoknak és gyakorlatoknak az összessége, amelyeket az **Európai Unió** egy közös, egységesített agrárpolitika biztosítása érdekében fogadott el. A közös agrárpolitika az Európai Unió által végrehajtott gazdaságpolitikák közül a legátfogóbb politika. Célja, hogy biztosítsa a mezőgazdaság hosszú távú fenntarthatóságát egy élénk vidéki térség középpontjában.

A közös agrárpolitika hivatalos célkitűzései az Európai Unió jogi kötelezettségei közé tartoznak. Az Európai Közösséget létrehozó szerződés 33. cikkében szerepelnek, és a következők:

- a mezőgazdasági termelékenység növelése a műszaki fejlődés előmozdításával, valamint a mezőgazdasági termelés ésszerű fejlesztése,
- a mezőgazdasági népesség megfelelő életszínvonalának biztosítása,
- a termelők számára stabil árak biztosítása termékeik értékesítéséhez,

A következőkben ismertetett magyarázatok természetesen csak tájékoztatási célúak és a Bizottság számára jogilag nem kötelező erejűek.

Utolsó frissítés: 10/11/2005

- élelmezésbiztonság (azaz az élelmiszerellátás folyamatos biztosítása),
- a fogyasztók elfogadható ár ellenében történő ellátásának biztosítása.

Közösségi vívmányok

A *közösségi vívmányok* kifejezés, amit néha „közösségi örökségnek” fordítanak, az **Európai Unió** belül jóváhagyott vagy kialakult alapelvek, politikák, jogszabályok, gyakorlatok, kötelezettségek és célkitűzések egész tárházát jelöli. A *közösségi vívmányok* közül a legfontosabbak az Alapszerződések teljes terjedelmükben, az eddig hatályba lépett valamennyi jogszabály és a Bíróság ítéletei.

Közvetlen kifizetések

Olyan kifizetések, amelyeket közvetlenül a mezőgazdasági termelőknek nyújtanak jövedelmük támogatására. A közvetlen kifizetések különböznek az „ártámogatástól”, amely a mezőgazdasági termelők jövedelmét támogatja azáltal, hogy azokat az árakat támogatja, amelyeket termékeik piaci értékesítésekor kapnak.

A közvetlen kifizetéseket első alkalommal széles körben a **közös agrárpolitika** 1992-es reformját követően vezették be. A reform csökkentette az ártámogatás szintjét. A mezőgazdasági termelők jövedelme csökkenésének megelőzése érdekében bevezették a közvetlen kifizetéseket. A mezőgazdasági termelők számára ez azoknak az alacsonyabb áraknak a kompenzálását jelentette, amelyeket a piacon kaptak a termékeikért.

A közös agrárpolitika 2003-as reformja alapján az **Európai Unió** tovább csökkentette az ártámogatást mezőgazdasági piacainak jobb működése érdekében.

Különleges előcsatlakozási program a mezőgazdaság és a vidékfejlesztés támogatására (Sapard)

Részben az **Európai Unió** által finanszírozott program, amelynek célja a tagjelölt országok támogatása a vidékfejlesztés területére vonatkozó *közösségi vívmányok* végrehajtásában. A mezőgazdaság és az élelmiszeripar hatékonyságának és versenyképességének javítását, valamint a vidéki térségekben a munkahelyteremtést és a fenntartható gazdasági fejlődést célzó intézkedésekre nyújt támogatást.

Különleges és megkülönböztetett elbánás

A **Kereskedelmi Világszervezet** összefüggésében ezek olyan rendelkezések, amelyek lehetővé teszik a fejlődő országok számára, hogy kivételes vagy különleges elbánásban részesüljenek. Kedvezményesen juthatnak a fejlett országok piacaira, kölcsönösség kötelezettsége nélkül, azaz anélkül, hogy a saját piacaikhoz hasonló szintű hozzáférést biztosítanának a fejlett országok számára. Rugalmasságot is tartalmaz a saját gazdálkodási ágazataiknak nyújtott támogatási intézkedések alkalmazása során.

Különleges védintézkedések

A különleges védintézkedések egy importáló ország által vészhelyzet esetén átmenetileg elrendelt behozatali korlátozások, olyan különleges körülmények kezelésére, mint a behozatal hirtelen megugrása. A különleges védintézkedések rendszerint a **Kereskedelmi Világszervezet** védintézkedésekről szóló megállapodása szerinti intézkedések. Azonban az **Uruguayi Forduló** mezőgazdasági megállapodásának vannak a védintézkedésekre vonatkozó különleges rendelkezései (5. cikk):

- Magasabb védővámok automatikusan alkalmazhatók abban az esetben, ha a behozatal szintje egy bizonyos határ fölé emelkedik, vagy ha a az árak egy bizonyos szint alá esnek, továbbá

A következőkben ismertetett magyarázatok természetesen csak tájékoztatási célúak és a Bizottság számára jogilag nem kötelező erejűek.

Utolsó frissítés: 10/11/2005

- abban az esetben, ha egy importáló ország különleges védintézkedést vezet be, nem szükséges bizonyítania, hogy hazai iparát súlyos kár éri.

L

Leader

A Leader a vidéki gazdaság fejlesztésére irányuló tevékenységek közötti kapcsolatokat jelenti. A vidékfejlesztés vidéki közösségek körében való népszerűsítésére vonatkozó módszert jelent, a helyi köz- és magánszféra közötti partnerségeken keresztül („helyi cselekvési csoportok”). Célja a vidéki lakosságnak, csoportoknak és vállalkozásoknak stb. történő segítségnyújtás térségük potenciáljának számbavételében, valamint a fenntartható fejlődésre vonatkozó integrált, magas színvonalú és eredeti stratégiák végrehajtásának ösztönzésében.

Leader-tengely

2005 szeptemberében az **Európai Unió** új vidékfejlesztési politikát fogadott el. Ennek három alapvető célkitűzése van, mindegyik célkitűzés egy megfelelő tengelyhez kapcsolódik (lásd **A vidékfejlesztési politika alapvető célkitűzései**, **A vidékfejlesztési politika tengelyei** szócikkeket). A három tengelyen kívül létezik egy ún. Leader-tengely, amely lehetővé teszi és megkönnyíti a helyi fejlesztési stratégiák végrehajtását, a régiók és országok közötti együttműködést és a helyi cselekvési csoportok megerősítését.

Legkevésbé fejlett országok

Olyan országok, ahol a jövedelmek alacsonyak és amelyek a növekedést akadályozó hosszú távú hátrányokkal küzdenek, különösen az alacsony szintű humánerőforrás-fejlesztés és/vagy súlyos strukturális gyengeségek miatt. Az Egyesült Nemzetek Szervezete szerint a legkevésbé fejlett országok kategóriájába jelenleg a világ 50 ország tartozik.

Legnagyobb kedvezményes elbánás

A legnagyobb kedvezményes elbánás azt jelenti, hogy amikor a **Kereskedelmi Világszervezet** (WTO) egy tagja kedvezményt biztosít egy adott országnak, akkor ugyanolyan elbánásban kell részesítenie a WTO többi tagországát is. Ennek az elvnek a célja annak biztosítása, hogy ne legyen diszkrimináció a WTO tagországai között. Ez az elv az 1947. évi Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény I. cikkében szerepel. Az említett egyezménynek az 1994. évi **Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezménybe** történő átültetése folytán az elv azóta is érvényben van.

Leválasztás

A **közös agrárpolitika** 2003-as reformja alkalmával bevezetett termeléstől leválasztott támogatások a közvetlen kifizetések és a termelés közötti kapcsolat megszüntetését jelentik. A reform előtt a mezőgazdasági termelők csak bizonyos termékek termelése esetén voltak jogosultak közvetlen kifizetésekre. A közvetlen kifizetések felvétele következtésképp befolyásolta bizonyos növények termesztésének vagy bizonyos állatfajok tenyésztésének jövedelmezőségét, és ennélfogva hatott a mezőgazdasági termelők gazdasági döntéseire.

A termeléstől leválasztott kifizetések a mezőgazdasági termelők jövedelmét támogatják a termelés típusától függetlenül. A mezőgazdasági üzemek egységes támogatása, amely független a termeléstől, általános elvként egy adott termékhez kapcsolódó valamennyi korábbi közvetlen kifizetést helyettesíti. A konkrét termékek folyamatos termelésére vonatkozó kötelezettség eltörlésével a termeléstől leválasztott támogatás nagyobb szabadságot biztosít a mezőgazdasági termelőknek a piaci keresletnek megfelelő termelésre.

M

Magántárolási támogatás

A mezőgazdasági termékek magántárolási támogatása úgy teszi lehetővé az **Európai Unió** számára a mezőgazdasági piacainak stabilizálását, hogy csekély hatást gyakorol a hagyományos értékesítési csatornákra. A magántárolási célú pénzalapok rendelkezésre bocsátása tárolási szerződés megkötésével történik. A tárolási szerződés az érintett tagállam egy magánvállalkozása és intervenció ügynöksége között jön létre az Európai Unió szabályozása keretében.

Második pillér

A „második pillér” az **Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap** Orientációs részlege. A **közös agrárpolitika** vidékfejlesztési intézkedéseit finanszírozza.

Mezőgazdasági Megállapodás

Az **Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény** keretében megrendezett többoldalú kereskedelmi tárgyalások 8. fordulója – amely **Uruguayi Forduló** néven ismert – 1994-ben az Uruguayi Forduló záróokmányának aláírásával végződött. Számos egyedi megállapodást és határozat elfogadására került sor, beleértve a Mezőgazdasági Megállapodást, valamint a **Kereskedelmi Világszervezet** létrehozó rendelkezéseket.

A Mezőgazdasági Megállapodás a mezőgazdasági kereskedelmet és – első ízben – a belső agrárpolitikát még teljesebb mértékben nemzetközi szabályok és kötelezettségek alá vetette. Konkrétan a **vámok**, az exporttámogatások és a kereskedelmet torzító belső támogatások csökkentéséről rendelkezett, figyelembe vette ugyanakkor a **nem kereskedelmi kérdéseket** és a fejlődő országok helyzetét.

Mezőgazdasági számviteli információs hálózat

A mezőgazdasági számviteli információs hálózat az **Európai Unió** tagállamaiban folytatott gazdálkodás pénzügyi és gazdasági szempontjaival kapcsolatban szolgáltat adatokat. Minden évben a kiválasztják a kereskedelmi tevékenységet folytató mezőgazdasági üzemek reprezentatív mintáját. Adatokat szolgáltatnak a termelési költségeikről, a termékeik értékesítéséből származó jövedelmükről és gazdálkodási tevékenységeik más kérdéseiről. Az adatok lehetővé teszik az Európai Unió számára a gazdálkodók jövedelmi helyzetének nyomon követését és a politika hatásainak vizsgálatát.

Mezőgazdasági tanácsadó rendszerek

Olyan rendszerek, amelyeket a tagállamok üzemeltetnek annak érdekében, hogy segítsék a gazdálkodókat a mezőgazdasági üzemek irányításában történt előrelépések azonosítása

A következőkben ismertetett magyarázatok természetesen csak tájékoztatási célúak és a Bizottság számára jogilag nem kötelező erejűek.

Utolsó frissítés: 10/11/2005

és alkalmazása során, a jogszabályban foglalt környezetvédelmi, közegészségügyi, állat- és növény-egészségügyi előírások figyelembevételével.

Mezőgazdasági üzemek egységes támogatása

Ez annak a kifizetésnek az elnevezése, amelyet gazdálkodók az **egységes támogatási rendszer** keretében kapnak.

Mindent, csak fegyvert ne (Everything But Arms, EBA)

Az EBA-megállapodás egy olyan preferenciális kereskedelmi megállapodás, amelyet az **Európai Unió az 50 legkevésbé fejlett országgal** kötött. A megállapodás megkötése az Európai Unió **Általános Preferenciarendszere** keretében történt. A megállapodás célja, hogy az Európai Unióban vám- és kontingensmentes piacra jutást biztosítson (a fegyverek kivételével) valamennyi terméknek. A megállapodás értelmében valamennyi termék (beleértve a mezőgazdasági termékeket) szabadon juthat az Európai Unió piacára. A kivételek a következők: a banán (szabad piacra jutás 2006 januárjától), a cukor (szabad piacra jutás 2009 júliusától) és a rizs (szabad piacra jutás 2009 szeptemberétől).

Moduláció

Olyan mechanizmus, amely a **közvetlen kifizetésekre** szánt forrásokat vidékfejlesztési intézkedésekre fordítja.

A moduláció 2005-től vált kötelezővé. A tagállamok a **közös agrárpolitika** 2003-as reformja keretében elfogadott mértékben kötelesek alkalmazni. Azokra a közvetlen kifizetésekre alkalmazandó, amelyeket a gazdálkodók az első 5000 €-n túl kapnak.

N

Nem kereskedelmi kérdések

Az **Uruguayi Forduló** mezőgazdasági megállapodása nagy teret biztosít a kormányok számára az olyan jelentős, nem kereskedelmi kérdések kezelésére, mint az élelmiszezbiztonság, a környezetvédelmi intézkedések, a strukturális alkalmazkodás, a vidékfejlesztés és a szegénység enyhítése.

Nemzeti elbánás

A kereskedelmi és befektetési ügyekre vonatkozó elv, amelynek alapján egy ország azonos elbánásban részesíti saját állampolgárait és más országok állampolgárait egyaránt. Megköveteli, hogy a más országokból importált termékeket az adott országból származó hasonló termékekre alkalmazottnál nem kevésbé kedvezményes elbánásban kell részesíteni. Az elvet először az 1947. évi Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény III. cikkének (4) bekezdésében fektették le. Az említett egyezménynek az 1994. évi **Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezménybe** történő átültetése folytán az elv azóta is érvényben van.

Nemzeti felső határ

A **közös agrárpolitika** 2003-as reformja megállapította azt az összeghatárt, amelyet az egyes tagállamok 2005-től közvetlen kifizetésekre fordíthatnak. Ez az összeg a nemzeti felső határ. Az egyes tagállamokban egy korábbi referenciaidőszak (történelmi

A következőkben ismertetett magyarázatok természetesen csak tájékoztatási célúak és a Bizottság számára jogilag nem kötelező erejűek.

Utolsó frissítés: 10/11/2005

referenciaidőszak) alatt folyósított közvetlen támogatások és azokkal egyenértékű kifizetések teljes összegén alapul.

O

Összesített támogatottsági mutató

Az összesített támogatottsági mutató a **Kereskedelmi Világszervezet** által használt mutató. Azt számszerűsíti, hogy egy ország milyen mértékben támogatja agrárágazatát az ún. „sárga dobozba” tartozó intézkedésekkel (lásd a „**Dobozok**” szócikket). Az **Uruguayi Forduló** mezőgazdasági megállapodása értelmében a Kereskedelmi Világszervezet tagjai kötelezettséget vállaltak arra, hogy csökkentik összesített támogatottsági mutatójukat.

P

Pénzügyi fegyelmi mechanizmus

Ez egy olyan mechanizmus, amely biztosítja, hogy a **közös agrárpolitika** rendelkezései szerinti kiadások ne haladják meg az **Európai Unió** költségvetésében meghatározott felső határokat.

Pénzügyi terv

A pénzügyi terv az **Európai Unió** kiadási keretét tartalmazza egy hét éves időszakra vonatkozóan. Az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság közötti intézményközi megállapodás eredménye. A pénzügyi terv a várható kiadások maximális összegét és összetételét ismerteti. A Bizottság évente kiigazítja az Európai Unió árainak és GNP-növekedésének figyelembevételére érdekében. A pénzügyi terv nem több évre szóló költségvetés, mivel az évenkénti költségvetési eljárás alapvető fontosságú marad a kiadások tényleges összegének és a különböző költségvetési fejezetek lebontásának meghatározása szempontjából.

Eddig három intézményközi megállapodás megkötésére került sor, az elsőt 1988-ban, a másodikat 1992-ben és a harmadikat 1999-ben kötötték:

- az 1988-92 közötti időszakra szóló pénzügyi terv (Delors I. csomag);
- az 1993-99 közötti időszakra szóló pénzügyi terv (Delors II. csomag);
- a 2000-2006 közötti időszakra szóló pénzügyi terv.

A 2007-2013 közötti időszakra szóló pénzügyi tervre vonatkozó tárgyalások jelenleg folyamatban vannak.

Piacok közös szervezése

A közös piacszervezés olyan intézkedések sorozata, amely közös működtetés esetén lehetővé teszi az **Európai Unió** számára egy konkrét mezőgazdasági termék piacának irányítását. Az ilyen piacirányítás célja egyrészt az, hogy a termelők számára piacot biztosítson a termékeikhez és biztos jövedelmet garantáljon, másrészt az, hogy a fogyasztók számára elfogadható ár ellenében biztosítson zavartalan élelmiszerellátást. 22 közös piacszervezés van. Ezek együttesen az Európai Unióban található mezőgazdasági

A következőkben ismertetett magyarázatok természetesen csak tájékoztatási célúak és a Bizottság számára jogilag nem kötelező erejűek.

Utolsó frissítés: 10/11/2005

üzemek termelésének mintegy 90%-át jelentik. A közös piacszervezéshez tartozó intézkedések különböző típusúak lehetnek, mint például:

- A mezőgazdasági termékek keresletét befolyásoló intézkedések: intervenció az Európai Unió piacán (például: a termékek megvásárlása közvetlenül a termelőktől, amikor az árak alacsonyak, illetve a termékek szabad forgalomba bocsátása egy későbbi időpontban, amikor az árak már magasabbak, vagy a termékek harmadik országok piacára történő exportálása stb.);
- A mezőgazdasági termékek kínálatát befolyásoló intézkedések: az Európai Unió mezőgazdasági termelőinek védelme az olcsóbb importtól, annak az árak támogatása, amelyen a mezőgazdasági termelők értékesíthetik termékeiket az Európai Unión belül, azon termékek mennyiségének korlátozása, amelyeket a mezőgazdasági termelő forgalomba hozhat (például tejkvóták stb.)
- A mezőgazdasági termelőknek nyújtott **közvetlen kifizetések**, amelyeket eredetileg a támogatott árak egyes ágazatokban történő csökkentése miatt a mezőgazdasági termelőket érő jövedelemvesztés kompenzálására vezettek be. A 2003. júniusi reform előtt ezek a kifizetések rendszerint állatlétszám vagy természetű növény hektárja alapján jártak. Jelenleg általában a termeléstől függetlenek és az **egységes támogatási rendszerbe** illeszkednek.

Piacra jutás

A kifejezés arra utal, hogy egy exportáló ország milyen mértékben juthat egy importáló ország piacaira. A piacra jutást korlátozhatja például az, ha az importáló ország vámokat és vámkontingenseket vezetett be.

Preferenciaerózió

Sok fejlett ország biztosít ún. „preferenciális behozatali vámokat” a fejlődő országokból származó termékekre. Más szóval azok a behozatali vámok, amelyeket sok fejlett ország a fejlődő országokból származó árukra alkalmaz, alacsonyabbak a fejlődő országokból származó hasonló árukra kivetett behozatali vámoknál.

A **Dohai Fejlesztési Menetrend** keretében folyó tárgyalások célja a nem preferenciális vámok szintjének csökkentése. Következésképp a tárgyalások eredményeképpen a nem preferenciális szinten csökkenni fognak a vámok és a preferenciális rendszerek jelenlegi helyzete nem változik (azaz a preferenciális vámok szintje nem csökken). Következésképp a fejlődő országok számára biztosított preferencia-árrés alacsonyabb lesz a korábbiánál. Ez preferenciaerózióként ismert.

R

Részleges leválasztás

A **közös agrárpolitika** 2003-as reformja általános szabályként bevezette a **közvetlen kifizetések** termeléstől való **leválasztását**. Azonban a Tanács által meghatározott keretben a tagállamok dönthetnek úgy, hogy bizonyos mértékig újra összekapcsolják néhány közvetlen kifizetésüket.

S

Stresai konferencia

A Bizottság tisztviselőinek, nemzeti szakértőknek és a gazdálkodói szervezetek képviselőinek a részvételével megrendezett konferencia volt, amely arról döntött, hogy hogyan valósíthatók meg a **közös agrárpolitikának** az Európai Közösséget létrehozó szerződés 33. cikke szerinti célkitűzései. A konferenciát az olaszországi Lago Maggiore melletti Stresa városában tartották 1958 júliusában. A legnagyobb horderejű döntése annak garantálása volt, hogy a mezőgazdaságot oly módon kell támogatni, hogy azok az árak, amelyeket a gazdálkodók a termékeik piaci értékesítése után kapnának, nem esnének egy bizonyos szint alá (ártámogatási mechanizmus).

T

Támogatás

A „támogatás” kifejezés rendszerint a marha-, juh- és kecskehúst előállító gazdálkodóknak nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozik. A **közös agrárpolitika** 2003-as reformját megelőzően ezeket a támogatásokat rendszerint az állatállomány létszáma alapján fizették. Jelenleg általában a termeléstől függetlenek és az **egységes támogatási rendszerbe** illeszkednek.

Támogatási jogosultságok

A támogatási jogosultságokat azoknak a gazdálkodóknak ítélik oda, akik aktívan gazdálkodnak az **egységes támogatási rendszer** tagállami bevezetésének időpontjában.

A támogatási jogosultság szintjének kiszámítása referenciaösszegek alapján történik (a 2000-2002 közötti időszakban nyújtott közvetlen kifizetések összegei). Az egységes támogatási rendszer alkalmazásának első évében ezeket a történeti összegeket számos ún. „modell” (történeti, regionális, vegyes) használatával támogatási jogosultságok formájában ítélték oda a gazdálkodóknak.

A **közvetlen kifizetéseket** minden évben akkor nyújtják, ha a megfelelő számú kifizetési jogosultságok aktiválására „támogatható hektárok” állnak rendelkezésükre. A tagállamoknak „nemzeti tartalékokat” kell létrehozniuk, amelyek célja az átmeneti szakaszban felmerülő problémák kezelése, és amelyek új mezőgazdasági inputanyagokra vonatkozó támogatási jogosultságok odaítélésére is használhatók.

Termelési kvóták

Olyan korlátozások, amelyek a gazdálkodó által forgalomba hozható konkrét termék mennyiségére vonatkoznak. A tejre, a cukorra, az izoglükózra, a dohányra és a burgonyakeményítőre vonatkoznak.

Területpihentetés

A mezőgazdasági földterületek termelésből való kivonását jelenti, rendszerint egy konkrét termék termelésével foglalkozó gazdálkodók számának csökkentésére vonatkozó általános célkitűzéssel. A gazdálkodókat néha arra kéri, hogy „pihentessék” földjük egy részét, ami annak a feltétele, hogy támogatásban részesüljenek.

U

Uruguayi Forduló

Az **Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény** keretében megrendezett többoldalú kereskedelmi tárgyalások 8. fordulója – amely **Uruguayi Forduló** néven ismert – 1986-ban az uruguayi Punta del Este városában indult. Nyolc évvel később 1994-ben Marrakesh-ben az Uruguayi Forduló záróokmányának aláírásával zárult. Számos egyedi megállapodást és határozatot fogadott el, beleértve a Mezőgazdasági Megállapodást, valamint a **Kereskedelmi Világszervezet** létrehozó rendelkezéseket.

Újbóli összekapcsolás

A **közös agrárpolitika** 2003-as reformja a **közvetlen kifizetéseket** függetlenítette a termeléstől. A reformra irányuló határozattal összefüggésben a Tanács bizonyos korlátozásokat állapított meg, amelyek keretében a tagállamok (vagy régiók) bizonyos közvetlen kifizetéseket újból összekapcsolhatnak, hogy megakadályozzák a földnek a termelésből való esetleges kiesését.

V

Vám

Az a pénzösszeg, amelyet egy személy vagy társaság köteles fizetni a nemzeti hatóságoknak egy adott árucikk behozatalakor vagy kivitelekor. Az angol „duty” (vám) kifejezés gyakran a „tariff” szinonimája és a két kifejezést gyakran felváltva használják.

Vámeszkaláció

Valamely feldolgozott termékre kivetett vám szintje és az előállítás alapjául szolgáló nyersanyagra kivetett vám szintje közötti különbség.

Vámtarifa

A „vámtarifa” kifejezésnek két jelentése van. Egyrészt jelenti azt a listát, könyvet vagy adatbázist, amely azokat a díjakat tartalmazza, amelyeket egy kormány vagy hatóság vet ki importált vagy exportált árukra. Másrészt magát a díjat jelenti. Második jelentésében az angol „tariff” kifejezés a „duty” (vám) szinonimája.

Vidékfejlesztési politika

A (**közös agrárpolitika második pilléréként** is ismert) vidékfejlesztési politika célja, hogy a vidéki térségek kiegyensúlyozott fejlesztése segítségével fenntartsa a vidék életképességét. A vidéki térségek az Európai Unió területének 90%-át teszik ki, és az Unió lakosságának mintegy fele él ilyen térségekben.

A politika a következő három fő célkitűzésre összpontosít:

1. a KAP-reform végrehajtásának kísérése és kiegészítése, valamint – különösen az új tagállamokban – a jelentős szerkezetátalakítási igények kezelése;
2. a vidékfejlesztés és a táj fenntartásához és javításához hozzájáruló gazdálkodási formák előmozdítása;
3. a mezőgazdaság és az erdészet változatos vidéki gazdaságba való integrálása, a vidéki térségek társadalmi-gazdasági fejlődéséhez való hozzájárulás.

A következőkben ismertetett magyarázatok természetesen csak tájékoztatási célúak és a Bizottság számára jogilag nem kötelező erejűek.

Utolsó frissítés: 10/11/2005

E célból az intézkedések jegyzéke a tagállamok rendelkezésére áll. A tagállamok vagy a területükön belüli régiók ebből a jegyzékből választják ki a vidéki térségek szükségleteinek leginkább megfelelő intézkedéseket. Ezek az intézkedések ezt követően bekerülnek nemzeti vagy regionális szintű vidékfejlesztési programjaikba. A programok legfőbb célcsoportjai a gazdálkodók, az erdészek, valamint a vidéki térségekben élő más személyek és csoportok. A programok költsége egyrészt maga az Európai Unió, másrészt a kedvezményezett tagállam között oszlik meg. Ez a rendszer „társfinanszírozásként” ismert.

Vitarendezési testület

A **Kereskedelmi Világszervezet** Általános Tanácsa, amely minden tagot tömörít, vitarendezési testületként gyűlik össze – különböző többoldalú kereskedelmi megállapodások szerinti – konzultációs és vitarendezési szabályok és eljárások igazgatása érdekében.